

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította:

XV ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1933. 10. SZÁM.

TARTALOM

Az Ige tükrében. Együtt nőni Isten igéjével. (H. J.)

Tudomány és Vitánézet. Az egyház szociális programja. (Borbáth Dániel.)

Vallásos nevelés. A konfirmációi előkészítés lehetőségei.

Megbeszélések. Hozzászólás a lelkészek önfegyelmzésének kérdéséhez. (Káli D.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

DR. IMRE LAJOS

DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal.

Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38. Ref. Theologia.

ÉLŐFIZETÉSI ÁRA.

Egész évre

120 Lei

Egyes szám ára

12 Lei

Előfizetési felhívás

Lapunk XVI. évfolyamának kezdetén ismeret olvasóinkhoz fordultunk, kérve lapunk további támogatását.

A most lezáródott évfolyamunk tevékenységünk megvalósulási és a programot, amit magunk eltereltünk. Az Új megjelenési idejéről és terjedelméről fogva, egyben korlátozva van arra, hogy olyan teret nyissa ki működésére, amelyen a lelképásztorok és hívők tudományos és gyakorlati munkásságában nyúlhat segítségül. Az egyházi élet életem kérdéseivel nem is foglalkozhat, csak olyanokkal, amelyek súlyos elvi kérdéseit az egyház és a lelképásztor és nevelő munkájának. A múlt évfolyam ezert hosszabb tudományos teológiai kérdésekkel foglalkozott, emellett egy hosszabb cikkben a vasárnapi iskolai munka alapvető tevékenységét tisztázták, majd szolgáló akarta az irodalmi ismeretekkel a teológiai irodalom megismertetését is.

A lap terjedelmét jelen körülmények között ma sem tudjuk emelni, csak akkor tudnánk ezt megtenni, ha a támogatás nagyobb arányban nyilvánulna lapunk iránt. De e rövid terjedelemben is folytatni akarjuk munkásságunkat. Hívjuk azokat, akik a lelképásztori és nevelői munka kérdéseivel komolyan és tudományos alapon foglalkoznak, hogy munkájukkal jöjjenek lapunk s így egész egyházunk segítségére. Valljuk, hogy az egyházi munka nem üres technika, amihez bizonyos rutin megszerzésével mindenki érthet, hanem az Ige hirdetésének komoly, tudományos teológiai alapon álló, küzdelmes parancsa teljesítése s ehhez csak komoly vívódások és alapos tanulmány útján lehet közelíteni. Ebben akarjuk egymást segíteni, lapunk ennek a szolgálatában akart állani és ezt akarja szolgáló most is. A jövő munka sorsa lényegében a munkások teológiai felkészültségén dől el, szempontjuk magasságán, elveik alaposságán, módszereik életrevalóságán.

Ez a lap nem szolgál semmi üzleti haszonkeresést, írói és szerkesztői lemondottak minden haszonról azon az egyen kívül, hogy a szolgálat mindennel hasznosabb ajándékot megnyerhessenek. Ha az évi 120 lej (mondhatni heti 2 lej) előfizetési díj pontosan begyűlne, lapunk terjedelmét ismét felemelhetnénk.

Kolozsvár, 1933 december havá.

Az Ige tükrében

Együtt nőni Isten igéjével.

„Eképpen az Úrnak igéje erősen növekedik és hatalmat vesz vala.” Ap. Csel. 19:20.

Pál apostol sok helyen szolgálta Isten ügyét, de sehol se oly huzamos ideig és olyan csodálatos módon, mint Efézusban. Volt is szükség rá: sehol nem támadtak annyian ellene az evangéliumnak, mint itt. Elég csak egy példára hivatkozni, mikor Demeter efézusi ötvös fellázította ötvöstársait az apostol ellen. Maga Pál is borzongva emlékszik vissza az efézusi harcra és fenevadakkal való viaskodásnak nevezi. (I. Kor. 15:32.)

De ő már nem csak ezt látja. A hívő szem mást is lát. Ime erről a küzdelmes efézusi munkáról szólva mondja Lukács, az Apostolok Cselekedeteinek krónikása, hogy „eképpen az Úrnak igéje erősen növekedik és hatalmat vesz vala”.

A felületes szemlélő csak a zavart látta. Az ellenséges csak Pált. És kevesen látták az események mögött az Urat. Hogy milyen erősen növekedik az Ő igéje s hogy vesz egyre inkább hatalmat a szívek fölött.

Ma is ugyanígy állunk a világ dolgával. A felületesek csak zavart látnak benne. Mások csak az embereket látják, akik a zavart csinálják, (akár úgy, mint Pál, akár másképen). De boldog az a szem, amelyik a mai zűrzavarban is látja, hogy hogyan erősödik és nő Isten országa!

Sok és sokféle zavar van egyházi életünkben is, akár az egyes egyházközsegeinket, akár egyetemes református egyházunkat nézzük. Ha ezeket a zavarokat *csak* a Demeter ötvös-féle, nem oda való elemek csinálják, úgy valóban nagyon szomorú a Krisztus egyházának képe közöttünk. De ha vannak hősies, egyedül Isten ügyét tekintő páli lelkek köztünk, ha épen abból támad a zavar, hogy valaki görcsösen és esztelenül ragaszkodik a tiszta evangélium követeléséhez, akkor csak hadd boruljon fel a hazug béke! A felületes, sopánkodó zavartlátók és felbujtott pártoskodók mögött bizonyára lesznek ma is, akiknek Isten tisztább látást ad, akik meglátják, hogy ma is eképpen növekedik az Úrnak igéje, ma is csak harc árán terjed Isten országa.

Honnan van ez a csodálatos látás? Hogy képes egyáltalán erre valaki, mikor a zavar és ellenségeskedés természetesen épen elhomályosítja az ember tiszta látását — azt a kicsit is, ami talán megvan?

Nagyon egyszerűen: Isten választottai együtt nőnek az Ő igéjével, országa terjedésével. Szívükben érzik, hogy miként vesz hatalmat az ige minden emberi gonoszság, harc és gyűlölködés felett. Ez az isteni kegyelem gondoskodása az ő életükben. A leg-erősebb hajót is gyengíti a nagy vihar — de Istennek az Ő Lelkétől vértezett anyaszentegyháza olyan hajó, amely annál erősebb, minél jobban verik az élet viharos hullámai.

Az igazán hívő lélek együtt nő a szüntelenül gyarapodó istenországgal. Ezért tud a világzavarban is jól látni, ezért tud gonosz emberek minden hálátlansága közt is hálát adni Istennek, győzhetetlen Urának.

H. J.

Az egyház szociális programja.*

Az egyház nem lehet szociális tevékenység nélkül. Egyház alatt nem azt a meghamisított fogalmat értjük, mellyel útféleken még ma is találkozunk, mely szerint az egyház az embereknek vallási eszméik és érzelmeik ápolására létre jött olyan egyesülése, mely egyben a tagok nemes eszmék irányába való fejlődését, a kulturát és népjólétet szolgálja. Az egyház bibliai és reformátori értelemben: *ekkelzsia*. Az Uristen által kihívott hatalmas sereg. Minden népből, nyelvből és nemzetségből gyűjtetvén Jézus Krisztus által. A sötétségből az Ige és Szentlélek munkája által az Uristenhez kihívott sereg, az Uristen drága tulajdona, melyet magának az örökkévalóságra készített, melyért nagy áldozatot hozott Szent Fia által s melyért Szentlelke által csodásan munkálkodik. Ezt az egyetlen, szent, közönséges, keresztyén egyházat értjük, amikor egyházzól szólunk. Ennek tagjait a Megváltó a bűn minden hatalmától megszabadította. Szentlelke által újjászülte, hogy szív szerint kések és hajlandók legyenek Istennek élni, imádván és szeretvén Őt és szeretvén a felebarátot, a testvért, akivel együtt az Isten népe, a kiválasztott sereg.

Ezért aki az egyház tagja, az szociális is. Szociálisnak lenni annyit jelent, mint az emberiség nagy családjának, különösen e család gyenge és szenvedő tagjainak szellemi és anyagi jólétéért élni. Szociálisnak lenni jelenti a testvéri szeretet áldozatos erejének, hősiességének szolgáló tettei által a testvér testi és lelki existenciájának biztosításáért élni. Bátran és kitartóan harcolni az emberiség életében a bűn által okozott nyomorúság, igazságtalanság ellen, legyen az az alkoholizmus, a testi betegségek bacillusainak terjedése, a betegek, árvák, elaggottak elhagyatottsága, az anyagi javakkal való igazságtalan sáfárkodás, az emberi jogok megfosztása, vagy bármi hasonló. Akit életében megrázott az a tény, hogy őt Isten egyháza tagjává tette, annak életében szükség-szerűek ezek a szociális tevékenységek.

Amint világunk folyását figyeljük, azt tapasztaljuk, hogy ezt a szociális munkát nemcsak az egyház végzi. Jézus Krisztus egyházán kívül olyanok is, akik nem vallják magukat az ő megváltott tulajdonainak, végeznek szociális munkát. Ezekről megkülönböztetben mi az egyházunk szociális programja, hogyan tekintünk azokra a konkrét szociális feladatokra, melyek előttünk állanak?

(Az egyház szociális tevékenységét, mint minden munkáját

* Részlet a kolozsvári theologiai konferencián tartott előadásból.

Isten Igéje határozza meg. Isten Igéje és nem a humanizmus szelleme lehetségesíti és kötelezi ezt a tevékenységet s az egész szociális tevékenység az Igének való engedelmes szolgálat, annak hirdetése egy sajátos módon.

Melyek azok a speciális vonások, melyek ezt az Igéből jövő szociális tevékenységet meghatározzák, vagyis mi az egyház szociális programja?

Az egyház szociális programját az Igének Isten három nagy tetteről szóló üzenete határozza meg: 1. a teremtés, 2. a váltság, 3. az utolsó ítélet ezek a tettek.

E három tett az életnek egy meghatározott *rendjét* jelenti. Ez a rend jut kifejezésre az egyház szociális programjában s ebben különbözik minden ilyen más programtól.

Sajnos ma olyan belső szövetségben van az egyház Isten Igéjétől távol eső forrásokkal, hogy ez az életrend ismeretlen, ennek a merőben idegen, más voltát gyakran maguk az egyház munkásai sem látva, szociális programjuk és tevékenységük, — ha lehet ilyenről beszélni — határozatlan, bizonytalan, egyáltalán nem az egyház tevékenysége.

Isten három tettébe vetett hit közül a sorrendben másodiknak említett az elsődleges. A váltságban való hit nélkül nincs a teremtésben és az utolsó ítéletben való hit. Mivel a keresztyénség elvesztette a váltságban való hitet, elvesztette azt az életrendet, melyet Isten váltságtette határoz meg, azért nincs meg az Isten másik két tettébe vetett hit s az azokból következő rend az életben. „Az a gondolat, hogy a Szentháromság Istenben való hitnek a nagyvárosi nyomorral, a keresztyén megbékéltetési tannak (kegyelemből hit által való megigazíttatás) a nacionalizmus problémájával valami köze lehetne, nem pusztán a keresztyénségtől távol állóknak, hanem a keresztyéneknek s a theologusoknak is majdnem abszurdumnak tűnik.“*

Ez a helyzet. Az egyház akar szociális tevékenységet, beszélni azokról a jogokról, melyek minden embert mint Isten ugyanolyan teremtményét megilletik, akar azért az országért munkálkodni, melyben igazság lakozik, anélkül, hogy bírná a focus tűzét és világosságát. Az egyház minden tevékenységének tüze és fénye a váltság-tett focusából jön, melyet a Szentháromság — Isten hitében és a kegyelemből való megigazíttatás hitében birtokolunk. Ezért a theologiai antropológiának, a theologiai etikának, a theologiai szociológiának focusa a Szentháromság Istenben s a kegyelemből való megigazíttatásban való hit által felfogott váltság-tette Istennek.

Az Igének Isten első nagy tetteről a teremtésről szóló üzenete határozza meg egyfelől az egyház szociális programját. A teremtésben s a teremtésben való hit nem olyan egyszerű, amint azt sokan elgondolják. Ha a természet világa, az ember léte felett el-

* Brunner: Gott und Mensch. Tübingen 1930 24. old.

gondolkodunk, hamar reá jövünk a teremtésről szóló tanra. Ezzel az emberi értelemmel és felfedezhető teremtéstannal megelégedhetett az a theologia, melyet felfertőzött a humanumba bizó, az emberi személyiség szabdságát valló filozófia, de ma, amikor a theologia a filozófiával való házassági szövetségét felmondotta s Isten Igéjéhez fordult, látja, hogy mennyire nem egyszerű s a természetes ember gondolkozására, számításaira és tevékenységeire nézve botránkoztató és idegen az Igének Isten teremtő tetteről szóló üzenete.

Az Igének a teremtésről szóló üzenete szerint az ember nem független, nem önmagában bírja létét. Nem az ember a központ. Az embernek Ura van. Mindent az Urtól kap, így teljesen az Úr törvényei s nem öntörvényei határozzák meg.

A dialektikai theologia az Ige alapján álló teremtés-hitnek — a szociális program szempontjából is jelentős — két sajátosságára mutatott rá.

Először élesen reá világított arra a nagy minőségbeli különbségre, mely a teremtő és a teremtmény között van. A teremtő teremtő, a teremtmény csak teremtmény. Ennek éles hangsúlyozásával az idealizmus által elhomályosított előbb említett igazságnak ismét érvényt szerzett. Az embernek feltétlenül bele kell illeszkednie abba a rendbe, melyet a teremtő akarata meghatározott. A dialektikai theologia először ilyen értelemben beszél „Schöpfungsendung“-ról.

Másodszor kifejezésre juttatta azt az igazságot, hogy a teremtésben levő rend szerint az ember léte nemcsak Istenhez kötött, tőle függő, hanem az embertársához is kötött. A teremtésben való hit az embert nem egységében, független önállóságában látja, hanem mindig kettőségében, mindig úgy, mint aki egy vagy több emberre nézve pl. a férj a feleségére, az apa a gyermekére és viszont felelősségteljes függésben él. Különösen Gogarten hangsúlyozza azt, hogy az ember kicsoda, a teremtésben való hit alapján nem az ő személyiségéből, abból, amit individualitásának neveznek, tudjuk meg, hanem az mutatja, ami ő a más emberre nézve. Hogy az ember ki, azt ez a más emberrel szembeni felelőssége határozza meg. Gogarten szerint nem létezik az, amit Schleiermacher mond „die unendliche Menschheit, die da war ehe sie die Hülle der Männlichkeit und der Weiblichkeit annahm“* („A végtelen emberség, mely azelőtt is létezett, mielőtt a férfiúság és nőiség korlátait felvette“). Nincs „az ember“, a pusztán ember, mely minden meghatározottság előtt létezne, amelyik csak ember volna, hanem csakis ilyen meghatározottságokban, mint férfiú és asszony, ifjú és öreg, úr és szolga. Minden embernek ilyen meghatározott állása van. Nincs állás, melyben az ember csak magára nézve lenne, hanem épen valaki másra nézve van. (Standverantwortliche Gehörlichkeit). Így az atya az atya állásában nem önmagára nézve van, nem önmaga határozza meg az atyaságát, mintha létezne atya.

* Gogarten: Die Schuld der Kirche gegen die Welt. Jena 1930. 34. old.

önmagában és önmagára nézve, ő mint atya atya a gyermeke, e gyermekére nézve. A gyermeke gyermeke az atyának nem a birtokolt tulajdon értelmében, hanem oly értelemben, hogy ő mint atya éppen e gyermeke által és e gyermekére nézve.

Brunner, akinek antropológiája ugyan ezen az úton halad „Von den Ordnungen Gottes„ c. füzetében* a teremtésben adott rendről elmondottakat a teremtett világból vett megvilágosító példákkal hozza közelebb. Így a sejtről beszél. A sejt a másikkal való kapcsolata által lesz élővé. A sejt elkülönülése beteges jelenség, a halál kezdete. Az ember a sejthez hasonló. Éppen úgy nem létezhetik magára, nem jelenthet életet önmagában, amint egy mag vagy egy tojás nem jelenthet életet. Az ember önmagának elégsége, önállósága a halálát jelenti. Emberré a másikkal való kötöttsége által lesz. Az önálló személyiség kultusza, a közösségi élet megbomlását, halálát hozta magával. A teremtésben levő eme törvény, mely nemcsak azt mondja: minden sejtnak bele kell kapcsolódnia az egészbe, a nagy összefüggésbe, hanem azt is, hogy minden sejtnak a maga helyén s meghatározott módján kell a másikkal összekapcsolódnia s így az egészet alkotnia. Így van az emberi test is. A teremtésben adott törvény azt mutatja, hogy a test tagjai, a kéz, szem stb. nem önmagára nézve, hanem a másik tagra nézve van, az erre való szolgálata betöltése által lesz a test egésze.

Az egyes embernek ez az állása a teremtő akaratából van. Ő fundálta ezeket az állásokat, melyekbe az ember belép.

Gogarten és Brunner e fejtegetéseit** igazolhatjuk a Biblia teremtésről szóló ama kifejezésével, melyet az ember teremtésekor I. Mózes 1 : 27. így fejez ki: „férfiúvá és asszonnyá teremté őket“.

Végül meg kell említenünk a teremtés hitnek a szociális programra nézve ama jelentős sajátosságát is, melyet főleg a platonizmus rombolásaival szemben kell ismét érvényesítenünk, azt, hogy ezt a világot a maga természeti adottságában Isten nem megveti, hanem igenli, mert magának teremtette, az Ő tulajdona, amelyet ezért jóvá teremtett s jó és szent világgént akar birtokolni.

A teremtésben adott eme rendet csak az látja, illetve csak az birtokolja a teremtésben való hitet, aki a váltságban való hitnek részesévé lett. Isten váltság tette, ennek az eredeti, de megromlott rendnek a helyreállítása. Isten váltság tette manifestáció és demonstráció a maga Úr volta mellett. Bizonyosság amellet, hogy az ő akarat, melyben mint teremtő akaratban a teremtésben adott rend is az alapját bírja, minden körülmények között és mindenek dacára érvényesül.

A Heidelbergi Káté Isten váltság-tettét abban fejezi ki, ami az embernek egyetlen vigasztalása is, hogy mind testestől, mind lelkestől, akár él, akár hal, nem önmagáé, hanem hűséges Urának

* Bern. Gotthelf. Verlag. 1929. 8 old. s köv.

** Gogartennek majdnem minden újabb írásában, Brunnernek „Gott und Mensch“ c. könyvében találhatjuk ezeket a teremtésről és az emberről szóló fejtegetéseiket.

és Megváltójának, a Jézus Krisztusnak tulajdona. Ezt jelenti először a váltás-tett, hogy az ember az Isten tulajdona. De nemcsak ezt tudja az ember, hanem tapasztalja azt is, hogy „szív szerint hajlandóvá és késszé tesz arra, hogy ezután Öneki éljek“, vagyis a teremtés rendjében megnyilvánult akaratnak engedelmeskedjem. Így van, dacára annak, hogy a teremtés rendje megzavartatott. A váltás-tett nyomába fakadt hit látja azt, hogy a teremtésben adott rend megzavarása miatt, Ő maga képtelen rend szerint élni s a váltás-tett következtében mégis képes. A váltás-hit látja, hogy miért olyan a világ amilyen, vagyis miért van a teremtésben adott rend megzavarva. A teremtés rendjét az zavarta meg, ami a váltás-tettet szükségessé tette: a bűn. A bűn a teremtő akarat ellen való felkelés, az általa adott rend elleni lázadás. Az Istentől és felebaráttól való elzárkózás. A váltás-tett nyomában az ember megtapasztalja, hogy ő, aki természet szerint hajlandó Isten és felebarátja gyűlölésére, nem vesz el a teremtő akarat elleni vétkemiatt, hanem kegyelemből él. Él pedig úgy, hogy szív szerint kész és hajlandó a teremtő akaratnak élni.

A váltás-hit nyomában tehát az ember kétszeres költöttséget érez a teremtésben adott rendnek való engedelmességre. A parancsra és a kegyelemre nemcsak az engedelmesség, hanem a hála is felel.

A dialektikai teológia a váltás-hitnek a szociális programra nézve szintén egy jelentős vonására mutatott rá. A bűn mindig a felebarát ellen is irányul, mert mindig abban az állásban követjük el, melybe a teremtő akarat a felebarátra nézve helyezte. A teremtés e világában tehát csak ez az egy bűn van, mely egyben a teremtő akarat és a felebarát ellen irányul.*

Igy a hálás szeretet, melyet az ember Istennek áldoz, nem valahová a magasságba szálló, hanem a mélységbe, oda, ahová az Isten szeretete jött. Hogy hálásan szeretjük az Istent azt az mutatja, ha az embertársunkat szeretjük. Brunner e gondolatlat kapcsolatban idézi ezt a lutheri megállapítást: „Tu ama Deum in creaturis, non vult ut eum in majestate ames.“ „Mensch ich bin dir zu hoch, du kannst mich nicht begreifen, ich habe mich dir in deinem Nächsten gegeben, den liebe und du wirst mich lieben.“**

A váltás hit nyomában az embertársunkhoz való szolgáló szeretet tehát kétszeres.

Isten harmadik tette, mely a szociális programot meghatározza: az utolsó ítélet. Ez a világ az Isten tulajdona: A kezdete, váltása és vége az Ő kezében van. E világnak Isten keze által végrehajtott vége lesz. E világ utolsó ítéletben megjelenő teljes igazsággal és szeretettel, csak akkor valósul meg. Ahol más szociális programnak az emberben bizó önmegelégedettsége van, ott az egyház szociális programjában az eschatologia áll.

Csak a Bebel-ek írhatnak így: „A szociáлизmus megszűnteti

* Gogarten I. m. 36—37. old.

** Gott und Mensch. 59. old.

az embereknek az emberek feletti uralmát. Csak most érzik el az emberiség a maga legmagasabb kifejlődéséhez. Az „Aranykorszak“, melyről az emberiség évezredek óta álmodott s mely után vágyakoznak, végre eljött . . . Úgy harcolunk, hogy ilyen harcot ez a világ másodszer nem fog látni. Mert az az utolsó szociális harc . . . Az örök béke nem álom“.*

Isten Igéje alapján ez csak akkor lesz meg, amikor megjelenik az, aki ezt mondja: „Íme, én mindent újjá teszek.“ (Jel. 21 : 5.) Egyedül általa, aki által helyreállítatott a teremtésben adott rend, általa lesz a világban az „Aranykorszak“-ban, melyben tökéletesen egy lesz ezzel a renddel. Így kapcsolódik ez a hit is, mint a teremtésben való hit a váltság hitéhez. Csak aki hisz a váltságban, annak van meg ez az eschatologikus váradalma.

Ez az eschatologikus reménység azonban az ítéletre vonatkozik s nem egy olyan álom-országra, mely az embert itt a földön tétlenségre vezetné. Az Ige szerint ez az eschatologikus reménység sulyos szociális tevékenységhez kötött.

Théologiai fejtegetések helyett mondja el ezt maga az Ige, amint szól Máté ev. 25 : 31—46. versekben: „Mikor pedig eljő az embernek Fia az ő dicsőségében és ő vele mind a szent angyalok, akkor belül majd az ő dicsőségének királyi székébe. És elébe gyűjtetnek mind a népek és elválasztja őket egymástól, miként a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. És a juhokat jobb keze felől, a kecskéket pedig bal keze felől állítja. Akkor ezt mondja a király a jobb keze felől állóknak: *Jertek én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettet a világ megalapítása óta. Mert éheztem és ennem adtatok; szomjaztam és innom adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem; meztelen voltam és megruháztatok; beteg voltam és meglátogattatok; fogoly voltam és eljöttetek hozzám. Akkor felelnek majd neki az igazak, mondván: Uram, mikor láttuk, hogy éhezted és tápláltunk volna? vagy szomjuhoztál és innod adtunk volna? Mikor láttuk, hogy jövevény voltál és befogadtunk volna? vagy meztelen voltál és felruháztunk volna? Mikor láttuk, hogy beteg vagy, fogoly voltál és hozzád mentünk volna? És felelvén a király, azt mondja majd nekik: Bizony mondom néktek, *amennyiben megcselekedtétek egygyel az én legkisebb atyámfiai közül, én velem cselekedtétek meg.* Akkor szól majd az ő balkeze felől állókhoz is: Távozzatok tőlem ti átkozottak az örök tűzre, amely az ördögnek és az ő angyalainak készítettet. Mert éheztem és nem adtatok ennem; szomjuhoztam és nem adtatok innom; jövevény voltam és nem fogadtatok be engem; meztelen voltam és nem ruháztatok meg engem; beteg és fogoly voltam és nem látogattatok meg engem. Akkor ezek is felelnek majd neki, mondván: Uram, mikor láttuk, hogy éhezted, vagy szomjuhoztál, vagy hogy jövevény, vagy meztelen, vagy beteg, vagy fogoly voltál és nem szolgáltunk volna néked?*

* Bebel : Die Frau 27., 435., 438. old.

Akkor felel majd nékik, mondván : Bizony mondom néktek, amennyiben nem cselekedtétetek meg eggyel eme legkisebbek közül, én velem sem cselekedtétetek meg. És ezek elmennek majd az örök gyötremre, az igazak pedig az örök életre.“

Azt a sereget, amely az *egyház*, mely az utolsó ítéletkor Jézus Krisztus jobb keze felől vonul be az Isten országába, ezek a szociális tevékenységek követik. Ez a sereg ott felmutatja a teremő akarat által megkövetelt, de csak a Krisztus váltsága által lehetőségessé lett, tehát hálaaldozati szociális tevékenységeket.

Ez az aktiv és nem tétlen eschatologikus hit határozza meg az egyház szociális programját, harmadik oldalról.

Végül még egyszer gondoljunk a Máté ev. 25 : 31—46-ban levő Igére, mert ez igazolja és húzza alá azt, amit a teremtésben adott rendről és a váltság hit hálaadásáról mondtunk.

E három tetről szóló Igére felelő hitben birtokoljuk azt a *rendet*, az életnek azt a rendjét, mely a szociális program gerince : Az ember az Isten tulajdona, az iránta való szeretetem és a neki való engedelmességem, a hozzám kapcsolt ember-társamon végrehajtott szociális tevékenységemben nyilvánul meg.

Borbáth Dániel.

A konfirmációi előkészítés lehetőségei.

A téli hónapok különösen alkalmasok arra, hogy mint sok helyen szokásos is, *ilyenkor kezdjük meg a konfirmációra való előkészítés munkáját.* Ennek egyik előnye az, hogy sokkal több időhöz jutunk ennek a fontos munkának végzésére, mert, ha november közepén, vagy december elején kezdjük is, csak heti három órával is, sokkal több órát tarthatunk mint a szokásos hat heti idő alatt, ezenkívül az órák között több ideje van az ifjúságnak megtanulni a káté kérdéseit, mint a régi rendszer mellett egyik napról a másikra, továbbá, az idő is megfelelőbb ennek most, mint a sok munkával megterhelt tavaszi időben, a gyermekek nem fognak annyit elmaradozni a mezei és egyéb munka ürügye alatt, a család is több hatást kaphat, mert a felhagyott és megmagyarázott kátékérdéseket otthon is inkább megbeszélhetik, végül, sokkal több idő alatt az ifjúságot hosszabb ideig tartjuk a kezünknel, több alkalom van megismerni s a konfirmáció utáni munkának megynerni.

Az egyetlen, vagy legnagyobb nehézsége ennek a városi gyülekezetekben áll elő, ahol a cselédeket és iparosfiúkat nem lehet ilyen hosszú időn át rendszeres tanításban részesíteni a mai rendszer mellett. De ennek is meg lehet idővel találni a módját a presbitérium, férfiszövetség és nőszövetség által s a hathetes rendszer nemsokára már a múlt emlékei közé fog tartozni.

Most az a kérdés, hogy ahol a presbitérium megértése és támogatása biztosítható egy ilyen korán kezdett konfirmációi előkészítés számára, aminek a helyességét igen sok helyen már is belátta és sok gyülekezetben magyarázatra szintén be fogja látni a nép, az a kérdés: *hogyan osszuk be ezt a munkát.* Magától látszik, hogy e kedvező alkalmat fel kell és fel lehet használnunk arra, hogy magán a szoros kátétanításon kívül olyan irányban is igyekezzünk az ifjúság nevelésén, amilyenre eddig nem volt idő.

Az első kérdés itt az *idő beosztása.* Legalkalmasabb erre, ha hetenként háromszor tartunk órát legalább, ami az ifjúságot nem terheli túl s időt enged másnemű elfoglaltságainak, vagy szórakozásainak is. Ha sikerül ezeket az órákat igazán kedves, vonzó alkalmakká tenni, akkor szívesen fognak jönni még máskor is. A heti három órát úgy lehetne legjobban beosztani, hogy ezek közül fordítanánk arra, hogy a káté magyarázatára és azzal kapcsolatos kérdések megbeszélésére szolgáljon. A káté 92 kérdése beosztható úgy, hogy az előkészítés ideje alatt egy-egy órán több, összefüggő kérdés végigtárgyalható, ezek mellett olyan kérdések, amelyek az illető kérdéshez a ker. hit és ker. élet kérdései gyanánt kapcsolódnak. A harmadik órát bibliaórának használjuk fel,

azonkívül itt tárgyalunk meg olyan kérdéseket, amelyek a káté és a Biblia kapcsolatában állanak elő, ezt az órát szánjuk még a későbbben részletezendő feladatra a konfirmándus csoport belső kérdéseinek megtárgyalására.

Nézzük most közelebbről, milyen módon lehet ezt *az anyagot beosztani*. A káté anyagánál nemcsak a megtanításra és magyarázatra kell a figyelmet fordítani, hanem emellett, hogy a káté kérdései magyarázatát adjuk, gondolnunk kell arra is, hogy ezek ne holt anyag, hanem igazán a keresztyén hit és élet kérdései legyenek. Mindentűtt keresünk kapcsolatokat a személyes tapasztalatokkal, amiket a gyermekek eddig tettek. Így alkalmunk nyílik olyan kérdésekkel is foglalkozni, amelyek a gyermekeket hallomás, vagy személyes tapasztalat útján foglalkoztatják. A jóra való tehetetlenség, az önmegváltás lehetetlensége, a hit, gondviselés és szenvedés, az egyház létjogosultsága, stb. olyan kérdések, amelyek közül sok érdekli az ifjúságot, anélkül, hogy ez az érdeklődését elárulná, de ha sikerül ezt kiváltani, alkalmunk nyílik a kérdések tisztázására. Ha a káté kérdéseit így fogjuk fel, nem kell félnünk, hogy azok unalmasok lesznek a gyermekek számára. Egy-egy ilyen kérdés felett megindul a kérdezősködés, ellenvetések hangzanak el s helyes módszerrel nem egy kész anyagot adunk hanem a gyermekekkel együttes beszélgetés útján jutunk el arra, mit mond e kérdésről s az erről szóló helyes állásfoglalásról Isten Igéje. Ha igyekszünk a kátét így élővé tenni s bekapcsolni azt a gyermekek életébe, akkor nemcsak jobban megértik, hanem jobban meg is tanulják azt.

A *bibliaórákon* tárgyalandó anyagot ismét úgy kell megválasztanunk, hogy az kapcsolatban legyen a kátéval is és az élettel is. Fontos, hogy ez az anyag olyan legyen, amely az ifjúságot érdekli és lehetőséget ad arra, hogy a szívek és nyelvek megnyíljanak. Itt van a helye annak, hogy megmutassuk, hogy a Biblia az élet könyve, vagyis olyan, amelyben Isten hozzánk, e mi életünk kérdéseihez szól, azért az ilyen kérdéseket keresni kell. Itt alkalom van rá, hogy személyessé tegyük az Ige feleleteit, hogy foglalkozzunk lelki kérdésekkel, hogy rámutassunk arra, hogy keres Isten bennünket az Igén át és hogyan szólít feleletre az imádságban. A Biblia és imádság itt juthat el a gyermekek számára oda, hogy mindennapi táplálékuk lehet, nemcsak valami olyan anyag, amivel néha néha foglalkoznak. Itt lehet előkészíteni azt, hogy a falusi ifjú is ne csak hallgassa a bibliaórán előadottakat, hanem az ő szíve és ajka is megnyíljék s feltárja azokat, amik őt háborgatják. Ezeket a kérdéseket nekünk kell kiváltani a lélekből, amely sokkal féltékenyebb és zárkózottabb, mintsem magától könnyen megnyíljék előttünk. Ezek az órák nagyban hozzá fognak járulni ahhoz, hogy az ifjúság a lelkéért közelebb érezze magához.

A harmadik része az anyagnak, amivel foglalkoznunk kell, az, hogy az ifjúságot igyekezzünk bevezetni azokba az *ismeretekbe* is, amelyek a Biblia olvasásához s a kérdések megtárgyalásához

szükségesek. Ilyenek elsősorban, hogy az írás és olvasás tudományában kell őket gyakorolnunk, az egyes kérdések kapcsán a ref. egyház történetével meg kell őket ismertetnünk, illusztráló anyag gyanánt felhasználunk verseket és elbeszéléseket, amelyeket nekik felolvasunk, vagy velük felolvastatunk, beszélünk nekik a természet és a népek életének egyes jelenségeiről, szóval felhasználjuk az alkalmakat, hogy ismereteiket egyrészt növeljük, másrészt a világ és az élet jelenségeit az Isten Igéje alapján mutassuk be előttük. Sok esetben épen az a nehézsége a falusi ifjúságnak is, hogy az egyház által hirdetett tanítást a mindennapi élet kérdéseitől és az azok felől hallottaktól távolállóknak látja, ezt a nehézséget így el lehet osztalni. Így lassanként elérjük azt, hogy megismerjük és irányítani tudjuk gondolkodásukat, olyan ismereteket és szempontokat közlünk velük, amelyek megmaradnak, sőt a kátéval és Bibliával eleven kapcsolatban maradnak meg a lelkekben.

A negyedik kör, amivel a konfirmációi előkészítés kapcsán a konfirmándusok csoportjában foglalkozunk, az, hogy megismertetjük őket azokkal az *alkalmakkal, ahol a keresztyén életből folyó szolgálatot* lehet gyakorolni. A csoportot arra kell buzdítani, hogy keresse a szolgálat alkalmait s meg kell szervezni úgy, hogy mielőtt az előkészítés folyik, egy kis munkaközösséget képezzen a gyülekezetben. Minden órán, minden Igével és kátékérdéssel kapcsolatban rá kell mutatni arra, hogy ebből milyen szolgálat lehetőség következik, fel kell keresni velük e szolgálat alkalmait, amelyek otthon, a gyülekezetben, az egész egyházban, a nemzeti életben stb. várnak rájuk. Jelenleg a konfirmációi előkészítés egyik súlyos hibája az, hogy a gyermeknek általános vallási ismereteket ad, de nem eszmél rá a gyermek, hogy ezek a saját egyházának, a saját gyülekezetének kérdései és hitének alapja. Azt mondhatnánk, hogy az egyetemes református egyház számára neveljük őket, de a saját gyülekezetünk számára nem, holott ez van hozzájuk legközelebb és csak a saját gyülekezetén át éli meg és látja meg az egyetemes egyházat. A helyi gyülekezet feladatait megismertetni, annak munkájában részvételre, szolgálatra nevelni, ez a célja ennek a negyedik körnek.

A konfirmándusokat sohase tekintjük, úgy mint egy ad hoc összegyűlt társaságot, vagy mint egy iskolai osztályt, hanem úgy nézzük, mint *egy szervezett csoportot*, egy kicsiny gyülekezetét. E gyülekezetnek egymásra utalt, egymással kapcsolatban levő tagjai vannak, tehát a csoport tagjai közötti viszony helyes megtartására gondolnunk kell. A lélikész óvakodjék minden kothurnustól, hivatalos gögtől, barátja és testvére akarjon lenni konfirmándusainak, szeresse őket, bízzék bennük, ne prédikáljon nekik, hanem velük együtt keresse Isten akaratát. De emellett Isten Igéjének fegyelme alatt tartsa őket, mert az egyházi fegyelem itt kezdődik, nem az öreg presbitereknél, ne türjön léhaságot, itt igyekezzék bevezetni a fegyelem módjait. A csoportot igyekezzék úgy vezetni, hogy tagjai összetartsanak, keressen módokat, amelyekkel ezt kifejelezheti, kö-

zös munka, közös állásfoglalás által, bizon a csoportra egyes munkákat, mint lapok széthordását, összejövetelek előkészítését, vasárnapi iskolások felügyeletét stb. Ha ezt a csoportszellemet sikerül felébreszteni, akkor az előkészítés igazán áldott munkát végzett.

Végül az egész előkészítés úgy végezzük, hogy a *konfirmáció után is össze lehessen tartani* a csoportot s az előkészítés munkája belevessen az ifjúsági munkába. A nagyobbakkal szemben való tartózkodást le lehet győzni, ha már az előkészítés alatt keresünk alkalmat, ahol ezek együtt legyenek mindnyájan, de ha ez nem sikerül, akkor inkább külön foglalkozunk velük aztán. A mint látható, az előkészítés munkáját már úgy rajzoltuk meg, hogy az tulajdonképpen az ifjúsági munka egyik fázisa legyen. Ha ezen az úton haladunk talán le lehet győzni azt a most olyan gyakori nehézséget, hogy a konfirmált ifjúság azonnal ki is került a lelkes vezetés alól s az egymásután felnövő nemzedékek felett hatástalanul halad át a konfirmáció jelentős időszaka.

*

A munkában felhasználható könyvek:

Stehelin: Katechizmusi Házi Kints. 1752. (Heidelbergi Káté Magyarázata, sok lelkesi hivatalban megvan, nagyon használható könyv. — *Tavaszy S.* Református Dogmatika. Ezenkívül *Kálvin*: A ker. vallás rendszere I—II. (A Káté magyarázatával kapcsolatban felmerült kérdésekre). Németül: *Senden*: Heidelb. Katech. im Unterricht és *M. Frick*: Reformierter Glaube c. könyvei.

Az Úr csodásan működik, bibliai vezérfonal kérdésekkel, I—V. füzet. *Nagy O.*: Van reménységünk; *Mann—Nagy O.*: Érettség és tisztaság; *Értelem, erő, akarat*, vezérfonal megbeszéléshöz. *Kese—Mózes*: A magyarok története; (Az Ifjú Erdély kiadványai) *Imre L.* A vezető könyve, Ifjúsági játékok, Bibliai és történelmi lottójáték. (Ezek a bibliaórákra, megbeszélésekre adnak anyagot és utasítást.)

Hozzászólás a lelkészek önfegyelmzésének kérdéséhez.

A problémából csak egyik altételét szándéksom megfigyelés alá venni. A sok és jelentékeny közül tán a legkényesebbet: A sexualitás, szerelem, házasság kérdését. Ebből is csak annyit, amennyi egy „hozzászólás“-ban elfér a közhelyek mellőzésével.

Az I. Tim. 6:10. szerint „minden rossznak gyökere a pénz szerelme“. Kétségtelen, hogy a sárga ördög manipulációinak rengeteg hajótöröttje van s nem egy lelkész háta mögött ott ül az „atra cura“. Mégis tulzás nélkül mondható, hogy a pénz és szerzési vágy mohóságával szemben felfegyverzettebb, hősiebben eltökélt a lelkészek kharaktere, mint „Eros“-sal szemben.

A klasszikus mythologia bájos istenkéje a maga gyermekesen ártatlan kinézésű alakjával gyanúsítatlanul szállhatott virágról-virágra. A mamáktól képviselt közmorál és nemiségen szinte felülálló üdesége következtében. — Áhítózó és szuggesztív tekintete azonban kialakult a keresztyén morál ászkéta aszályában. A hajnal és szerelem egykori istenét a reneszánsz és humanizmus ébresztette fel százados álmából. A reformáció a humanizmus kulturhistoriai párhuzamában tűnik föl. Gyanítani merem, hogy ez a szándéktalan ölelkezés részes lehet abban, hogy a reformáció a papi nőtlenség pápás kodifikációjával szemben rohamának élet inkább annak egyházpolitikai tendenciája ellen irányította. Szabadelvűbb volt semmint dogmatikus. És így a coelibátusban a szentségre törekvés-hasonlíthatatlan kísérlete elhalványult előtte. A látszat az, hogy a reformáció nem emelte meg a kérdés egész súlyát.

Hildebrandot nem illik oly kicsire szabni, mintha a coelibátus-drákói keresztülhajszolásában idői célok, közvetlen politikum vezettek volna. A hatalom e professzóriusan következetes, zseniálisan éleslátású mániákusa előtt az abszolút egyház ideálja izzott, amelynek elengedhetetlen attribútuma a nőtlen papság. A bünt látó, ítélő Isten — vagy ami egyet jelent — az „Egyház“ képében manifesztáló papot szabaddá akarta tenni a simonia és investitura alól nem kevésbé, mint az érzékiség vad és elsöprő uralma alól. A borzalommal szemben, ami a castrációban fenyegetett, nincs más választás, mint az abstínens szentség. A materiálisan ható szentségek rendszerében egészen egyensúlyban vagyunk. Azonban a doktrinér logika hajthatatlanságán kívül az élet és emberismeret oly aggodalmas tömege állhatott a coelibátus bölcsőjénél, amit a fiak szabadságát involváló protestantizmus nem nagyolhat el.

Távol vagyok attól, mintha a reformáció defektjét sejtetném.

Sőt arra vállalkozom, hogy bizonyítsam a coelibátusét: nem megoldás az érzékiség és szerelem, szerelem és házasság, házasság és nemiség contra a pap esetében. Látni és láttatni akarom, hogy a reformáció akarta a nagyobbat.

Krisztus mindenekben megkisértetett, hozzánk hasonlóan, — kivéve a bűnt. (Zsid. 4:15) Az ördög mindent felkínált neki, amit csak nyujthatott az anyag. (Máté 4.8.) Nem maradt fönns csáb, inger, epedés, amire képtelen lett volna. Győzelme az erő diadala és nem a tehetetlenség kivétele. A megváltás az egész, az egészséges, a vérpiros emberre szól. És nemcsak a „nazirok“-ra. Az evangéliumi értelemben vett pap tehát nem imposszibilis, hanem immunis. (Bizonyos ez, amiképen nem akadhat senki, aki feltételezné, hogy Jézus „nazir“ volt. Ezzel semmit sem bizonyított biztosabban, mint a saját alacsonyrendűségét és azt, hogy fogalma se lehet a dologról.)

A coelibatus az ordinációval fölébe kerekedettnek nyilvánítatik a bűnnek. Holott azon a lényegen fordul, hogy Krisztus csak moderátor. Gyakorlati oldalról pedig nem egyéb, mint drótkerítés a felek között. Erőszakosan preparált szivekre rákényszerített bűjt és járom. Nem közli, hanem kivonja az erőt.

A reformáció papságának választania kellett a „nem tehetem“ coelibátusa és a „tudom nem akarni“ autonom szabadsága között. A határozás épp oly éles szemet kívánt, mint amily éles logika kellett a coelibátushoz annak idején. És ha a pápaság reákokkázta a papjait az Egyház gránit alkotmányán. Mint állandó memento szerepel a reverendája, ami elvben nem kicsinyelhető fegyelmező eszköz. És aztán a kultusz grandiózus transcendenciája, ami mint valami kozmikus számum szippantja föl azt a parányi tócsát, az ő emberi kis szívét. (Az egész mellékes dolog, hogy „tényleg“ másképpen van. Nem megtisztelő azonban ezzel a tudomással argumentálni. Az eszméket nem a rosszul sikerült, hanem a jól sikerült kísérletek igazolják. Ilyen egy is elég, amolyan akárhány se számít.) Szigoruan véve a r. kath. állásponton nincs is helye önfegyelmeknek. Ahol az „ön“ nem létezik, ott mindenért helyt áll az Egyház személytelen tökélye.

*

Az eddigi fejtegetés voltaképp csak itt csatlakozik a gyakorlati kérdésnek tekintett önfegyelmzés problémájához.

A r. kath. papot elhatározódása első percétől kezdve igában tartja a ráereszkedő tekintély súlya. Minden vulkánikus lázadozása szétfröccsen az Egyház gránit alkotmányán. Mint állandó memento szerepel a reverendája, ami elvben nem kicsinyelhető fegyelmező eszköz. És aztán a kultusz grandiózus transcendenciája, ami mint valami kozmikus számum szippantja föl azt a parányi tócsát, az ő emberi kis szívét. (Az egész mellékes dolog, hogy „tényleg“ másképpen van. Nem megtisztelő azonban ezzel a tudomással argumentálni. Az eszméket nem a rosszul sikerült, hanem a jól sikerült kísérletek igazolják. Ilyen egy is elég, amolyan akárhány se számít.) Szigoruan véve a r. kath. állásponton nincs is helye önfegyelmzésnek. Ahol az „ön“ nem létezik, ott mindenért helyt áll az Egyház személytelen tökélye.

A református pap azonban úgy nő fel, szinte embriókora óta, hogy neki lehet, szabad, megvan engedve a szerelem, a házasság. Kezében a fiak szabadságlevelével életterve önálló fejezetét látja,

készíti elő benne. Ugy, ahogy a mindennapi társadalmi úzus és morál megengedi. Sablonosan, — sajnos. Mert az „ízlés“ en kívül ugyan miben is mutathatna önállóságot? Tehát kísérletezik, játszik, tán sportol is egy kissé a szerelemmel. Lucifer nem orrol a plágiumért: „Szeretél — megcsaltak; szerettek — most te csaltál.“ Elfogadja az alkalmakat, amiket ez a sexualitásra beállított mai „társasilelem“ hengerít eléje. Kritika nélkül veszi, ami „advan“ a divatban. Szóval „készül“ a házasságra.

Ha valahol szó lehet önfegyelmzésről, mint az „alkalmasság létele“ emberi beváltásáról, a reformáció papságánál tehető, ahol elfelejthetetlen, hogy „mi is emberek vagyunk“. A theologus évek tartama alatt azonban, évekre terjedő belső átforgalmazás közben miben nyilvánult meg a témával összefüggő, tervszerű önfegyelm, a tradícióhűség, félelemképzetek időnkénti vészjelzésein kívül? A rászentelődésnek minő momentumait őrzi magában a lelkész? — Micsoda vékonypénztű célgondolat lebegett előtte fiatalsága pazar kockárávetése közben? — Hacsak a „Damokles kardja“ nem a félelmetes következményü fiziológia részéről. — Es ma már eléggé megalázott-e hozzá, hogy őszinte tudjon lenni, midőn ellebbent fiatalsága arcára tekint?

Kényes dolgok ezek. Erthető felszisszenés kell, hogy kövesse szóvátételüket. Gavallér-önérzet növekedett fel bennünk a „szenny-szellőztetés“ ellen. De ez alázatosság hijja, a nyíltság halála volna, légüres tér a Szentlélek közöltetése ellen. Segíthet-e a hallgatás?, a „fátyolt a multra“?

El lehet-e hallgatni tekintélyeskedő prűdériából, hogy mint pillanatnyi inspiráció, ott settenkedik az álorcás ördög a kathedra mögött, érzelmes regisztert csal elő a pap szegényes készletéből és a modulált csin micsoda trükkjeire indítja szegényt? (Igy készülnek az „aranszáju szentjánosok“.) Mi maradna a lelkészi, nyilvános produkciókból, ha valami eddig még fel nem fedezett választó vízzel kimaratnák belőlük a női mosoly szugesztioját? Vagy: meg nem történtté teheti-e a még oly földsüket hallgatás is a kinnak, szegyennek azt a bődületét, amikor úgy kell állnia a kathedrán, mint önmaga eleven cáfolata és a gyülekezet bűnének szentesítése?

A kérdésnek ilyen kitergetése kényes dolog lehet, kíméletlen, méltóságon aluli dolog lehet. De mit se változtat a száraz tényen, hogy a papot, — kath. és református papot egyformán — az érzékiség, közelebről a sexualitás ördöge kéri ki és rostálja meg a leggonoszabb raffinériával. Amint lehetetlen nem látnom, hogy igen sok lelkész külső karrierjének, úgyszintén belső megszentelődésének fölfelé hajtó ereje a házasságának kivételesen tiszta légköre: nem kevésbé látnom kell azok számát is, akiknek életében a lealázott házasság a végzet.

Látnivaló, hogy a református pap részére elengedhetetlen létfeltétel tisztába jönni az „önfegyelmzéssel“. Szinte speciálisan az ő kritériuma. Az ordinált papot nem érheti baleset, mert kívül

áll rajta. De mi csak emberek vagyunk. Nekünk teljesen beszámítatik a „szemek vétké” s az „élet kérdése”. Le lehet-e szokni? Hol kell elkezdni? Van-e és mi a methodusa?

Nem és nincs! Sehol se látszik jobban, hogy csak stoikusok reménykedhetnek a tökélyremenetelben — reménytelenül. Keresztyének csakis csüggedéssel beszélhetnek a „kiképzésről”. Senkinek nem adatott, hogy apostollá dolgozhassa fel magát.

És most, az a tétova tekintet, amit feltételezek, meg kell akadjon az „Úron”. Közéleben a hétszeresen megbélyegzett nő is istenlátásra tisztulhatott, mert szeme nem találhatott támaszpontot, ahol sóvárgása megtapadhasson. — Péter alakjára révedezek. A papi vizsga örök kérdését ő kapta először: „szeretsz-e engem?” — És ezóta nem találok oly céltalan dolognak az „önfegyelmzésről” beszélni.

Igen, a ref. lelkésszel valami rendkívüli kell, hogy történjék, mielőtt „megszületne”. Odakényszerül, hogy a történeti reformáció zajlik le benne s friss felfedezéssel revelálódik benne a lutheri „hit” minden megoldó árkánuma. Lelkendező bizalommal beleskarol a Jézus „hű barátságába”. Olyan bizalommal, ami édesebb a szerelemnél. És ekkor megtud valami meglepően új dolgot: hogy ezer „öröm van a mennyben”, olyan tiszta szép öröm, aminek csak halvány utánzata a „jó lelkiismeret”, ami ellen „nem tanácsos cselekedni”. — Aztán többé nem kell félnie önmagától. Tudni fog gondolni azokkal, „amik csak tiszták, jóhírűek, tisztességesek és valami csak erény”.

Boldogok a rajongók!

Kdli Dénes.

**A vasárnapi iskolák növendékei részére
a legújabb, művészi kivitelű**

vasárnapi iskolai szorgalmi képek.

Az „IFJU ERDÉLY” kiadóhivatala egyelőre két sorozattal indult meg. Minden sorozat tíz képet tartalmaz, amelyek kép-magyarázó szöveggel és bibliai mondásokkal vannak ellátva.

Az első sorozatba fel vannak véve Kálvin János, Lúther Márton, Zwingli Ulrik, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert, Bod Péter, Bolyai Farkas és Szegedi Kis István arcképei, míg a második sorozatba a dési, kolozsvári, magyafalkói, marosvásárhelyi, nagyenyedi, ótordai, szentimrei és a sepsiszentgyörgyi református templomok, valamint a vajdahunyadi vár és végül a marosillyei Bethlen-kuria lettek felvéve.

Egy darab kép ára 1 Lei. A 20 képet tartalmazó két sorozat ára 20 Lei. A portó külön számíttatik.

Megrendelhető az Ifjú Erdély kiadóhivatalában.

Dolgozatok a református teológiai tudomány köréből

Kiadják az erdélyi református egyházkerület kolozsvári teológiai fakultásának tanárai

1. sz. Dr. Gönczy Lajos: A református egyház kultusza	20.—
2. sz. Dr. Tavasz Sándor: A Kijelentés feltétele alatt	40.—
3. sz. Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek	20.—
4. sz. Dr. Tavasz Sándor: A dialektikai teológia problémája és és problémái	20.—
5. sz. Maksay Albert: Az exégesis problémái	25.—
6. sz. Dr. Gönczy Lajos: Az igehirdetés tényezői	25.—
7. sz. Dr. Tavasz Sándor: A teológiai irányok átértékelése. (A dialektikai teológia, mint a teológiai irányok korrekciója.)	35.—
8. sz. Dr. Imre Lajos: A Kijelentés és a pedagógia	35.—
9. sz. Dávid Gyula: Kálvin gazdasági etikája	20.—
10. sz. Dr. Tavasz Sándor: A szociális gazdasági törekvések teológiai megítélése. (A szocializmus, kommunizmus.)	35.—
11. sz. Borbáth Dániel: A vallástörténeti és a dialektikai teológiának a Kijelentésről szóló dogmatikai tanításai	25.—
12. sz. Dr. Imre Lajos: A protestánsizmus és a proletáriátus	25.—

Megrendelhetők az „IFJU ERDÉLY” kiadóhivatalában

Előkészület alatt:

Itt az Isten köztünk

Bibliáolvasó kalauz az 1934 év minden napjára naptárral

Megrendelhető az „IFJU ERDÉLY” kiadóhivatalában.
